

RECURSUL ASEMĂNĂRII ASUPRA CONCEPTULUI DE IDENTITATE

(*khôra* și fundamentarea identității)

**Andrei Perciun, cercet. șt. stagiar,
Institutul Istorie, Stat și Drept al AȘM**

Summary

This study is a challenge to the resemblance of the western philosophical thought. Given the study objective, the analyzes focuses initially on Plato's conception, who's paradigm premeditates the resemblance field in its gnoseological and ontological content.

*A particular attention will be drawn to the *khôra* concept, conditioned by the median implications of the intelligible identical in the sensible world. Subsequently follows analyses of the self-generating disclaimed identities through *khôra* by the monopoly of a unique authority.*

*Due to the divergent game of the identity played on the signified individual, the *khôra* concept remains actual also in the contemporary. The conscious realization that the identity is not anymore tutored by a totalitarian paradigm builds the freedom criteria to coordinate own identity via the differentiated and resemblance game, occasioned by the antique concept – *khôra*. Hence, the identity does not need anymore the authoritarian discourse of an exemplary model. In this frame resemblance goes hand in hand with the differentiation to set up rules of finding identity.*

Studiul respectiv este o provocare a demersului asemănării asupra gândirii filosofice occidentale. Promovat, apoi abolit printr-o renegare a falsificabilității, conceptul de asemănare rămâne a fi o prezență distinctă în metodele de cunoaștere și asimilare a realității. De asemenea, se încearcă o investigare a conceptelor contigue asemănării, fără de care acestea din urmă riscă să-și piardă din profunzime și soliditate.

Dat fiind obiectivul studiului, pentru început analiza se îndreaptă spre concepțiile lui Platon, paradigma căruia premeditează câmpul asemănării în conținutul gnoseologiei și ontologiei sale. Se va atrage atenția în mod deosebit conceptului *khôra*, condiționat de implicațiile mediane ale identicului inteligibil în lumea sensibilă. Apoi se va întreprinde o analiză a procesului de autogenerare a identităților dezmințite prin *khôra* de monopolul unei autorități unice.

Opoziția și totodată complementaritatea relației dintre *mit* și *logos* își păstrează vivacitatea conceptuală și relevanța științifică pentru cercetările interdisciplinare din contemporaneitate. Dialectica intercalării mitului cu realitatea scoate în vileag două atribute ale acestei relații: temporalitate și adevăr. Fixarea unui prag obiectiv de delimitare a mitului față de *logos* devine imposibilă, deoarece nu putem urmări un pol anume al mitului sau al *logosului* în desfășurarea temporalității. Faptul de a circumscrie un tablou cosmologic inseparabil pentru instanța unui *logos* necesită un travaliu al exactității științifice, însă determinările metafizice ale adevărului oscilează în interiorul cuplului de opoziție/complementaritate dintre *mit* și *logos*.

În așa fel, atunci când Platon va interoga originile lumii în „*Timaios*”, va subsuma logocentrismul unui *mit*, care va întrevedea cel mai aproape semnificatul asumat auten-

ticității. Subiectul acestui dialog îl constituie ființa inteligibilă, despre care putem avea închipuire devenind în lumea sensibilă. În așa fel, afirmațiile vor fi opinabile atunci când se vor orienta spre o cauză inteligibilă a universului. Modul în care se desfășoară acest dialog reprezintă structura mitică, care induce o verosimilitate a inteligibilului.

În contextul dat am considerat important cum asemănarea își începe digresiunea conceptuală asupra felului cum este gândită realitatea odată cu *ek-sistența* conștiinței umane. Diferențierea ontologică dintre *a fi* și *a exista* va contura un inteligibil cu însușiri originare de semnificat, care va constitui rostul demersului cognitiv al semnificantului cu recursul la diferență¹ și asemănare. Lucrurile care *există* sunt determinate spre o ieșire din sine ca și consecință a unei deschideri ontice (semnificant). Lucrurile care *sunt* se autoidentifică și sunt suficiente sieși ca lucruri în sine (semnificat). Această discrepanță a creat un pandant ce a parcurs indispensabil întreaga istorie a filosofiei, începând cu mirările anticilor asupra schimbărilor efemere ce au loc neconținut și statornică constantă care formează esență întregii existențe, apoi străbătând Evul Mediu co ceartă a universalilor și încheind cu transcendența noumenului și sistematizarea fenomenului în modernism. Prin urmare, vom observa o schemă a interacțiunii modelului etern și omogen cu multiplicitatea inferioară supusă dispariției.

Nu mai puțin interes prezintă și doctrina lui Platon din perspectiva urmării influențelor acesteia a întregii gândiri ulterioare. Conștiința nu poate fi în sine însăși, ea e preconceptută în altceva, fiind o conștiință a ceva. În așa fel, orientarea ontologică va avea ca obiectiv devenirea într-un imuabil model. Se va rezuma la o relație dintre copie și model, unde copia va tinde să se situeze cât mai aproape de model.

Timpul circular, dominant pentru fragedele începuturi ale conștiinței, va însemna vectorii metodologici ai asemănării printr-un proces cu o finalitate bine stabilită, în stare de realizat. Această finalitate îndeplinită substituie conceptul de identitate. Cu alte cuvinte, asemănarea totală se echivalează cu o dispariție a ei într-o identificare maximă, identitară, cu entitatea-model din logosul referit.

Odată ce se iscă un discurs despre asemănare, necesarmente se conturează schema mimetică a cosmogoniei platonice. În același timp, nu putem să nu luăm în calcul structura semiotică care ni se prezintă în acest proces de relaționare dintre semnificant (obiectul din lumea sensibilă) și semnificat (inteligibilul). Caracterul ambivalent al asemănării alcătuiește trecerea de la multiplicitate la singularul nediferențiat. Dualitatea asemănării se declanșează printr-o apropiere de original și totodată îndepărtare (desapropiere) de acesta, cu o ulterioară diseminare. Poziția asemănării se află undeva între diferența pură și identitatea totală.

Conform tradiției exegeților, valoarea teoretică a lui „Timaios” a fost redusă la o mistică de speță pitagoreică. Acest dialog din perioada matură a filosofului este cunoscut pentru complexitatea criptică și stilul obscur, însă, în pofida acestui fapt, lucrarea conține o descriere amplă a originii lumii, care este analizată din mai multe aspecte ale existenței, cum ar fi: teologia, geometria, astronomia, fizica, fiziologia, psihologia, zoologia. Faptul că dialogul a fost influențat de scrierile pitagoreicilor este incontestabil, dar aceasta nu diminuează valoarea originalității lui Platon. „Timaios”, „Critias” și

¹ Termen introdus de Jacques Derrida, care arată originea structurală a diferențelor ce produc efecte semantice.

„Hermocrate” au fost lucrări preconceptuate în structura unei trilogii care ar încheia o concepție globală a lumii. Proiectul s-a estompat la „Critias” – o lucrare nefinalizată. Motivele care l-au împiedicat pe Platon să-și realizeze până la un bun sfârșit planul sunt interpretate ambiguu.

Unul dintre conceptele de bază invocat în „Timaios” este *khôra* (χώρα²), care reprezintă receptacolul unde se întâmplă întreaga deviere a identicului cu finalitatea re-devenirii în original și care se definește printr-o participație atât în lumea inteligibilă, unde sunt concentrate ideile prototip, cât și în lumea sensibilă, nestatornică și devenită. Acest concept aporetic incubă dialogul, astfel încât învăliurile induse sunt eclipsate de depășirea dualității și excluziunii logice.

Începutul dialogului îi întâlnește pe Socrate, Timaios și Hermocrate; figurează și un al patrulea interlocutor, al cărui nume nu se pronunță și care lipsește. Reactualizarea discuției precedente despre cea mai bună orânduire a statului, îl face pe Socrate să-și încheie expunerea mnemonică cu dorința de a vedea cum funcționează acea schemă ideală în mișcare, adică în timp și istorie. Cetatea ideală despre care vorbește Socrate în „Timaios” urma să se fondeze într-un *topos* (loc anume, așezare fizică), apoi să se transpună în viață pe parcursul dialogurilor „Critias” și „Hermocrate”, unde s-ar fi demonstrat valoarea ei rațională.

Valoarea *polisului*, în lucrările lui Platon, are o însemnătate majoră. Polisul reflectă întrutotul structura iconică a cosmosului și din această cauză cetatea constituie continuitatea orânduirii demiurgice oferită de *mimesis*³. Polisul fiind un micromodel al cosmosului.

Critias povestește de călătoria în Egipt a lui Solon, aflată de la bunicul său tot Critias, care o cunoștea de la străbunicul Dropide [1]. În Egipt, sacerdoții îi dezvăluie lui Solon trecutul Atenei uitat de greci. Preotul din Sais îi mărturisește lui Solon că „voi, grecii, sunteți mereu copii; nu există grec bătrân ... tineri în suflet, căci nu aveți în el nici vreo opinie veche și nici vreo învățătură încărunțită de vreme” [2]. Replica preotului egiptean, dată cunoștințelor lui Solon despre trecutul Atenei, concorda începutul unei dezvăluiri ample despre trecutul îndepărtat al Atenei. S-a aflat că au existat mai multe generații de greci nimicite de diverse cataclisme naturale, mai ales de foc și apă. Avem de-a face cu o confruntare a lumii grecești, care își memorează trecutul printr-o tradiție orală, cu o lume egipteană în care evoluția evenimentelor rămâne înregistrată prin scris. Mihail Iampolski, într-un studiu consacrat conceptelor *khôra* și *mimesis* [3], atunci când vorbește despre istoria necunoscută a Atenei, se bazează pe Pierre Vidal-Naquet, care, la rândul său, anunță suprapunerea de structură și legătura semantică între Atena și Atlantida. Proto-Atena, fixată în scris de egipteni, reprezintă polisul ideal, unitar și integru, identitatea căruia este incontestabilă. Atlantida se contrapune cun specimen de imperfecțiune în stare să distrugă unicitatea unui polis. Lipsa unicității constante va întemeia prezumția dispariției în neant a Atlantidei. Atena prezentă timpului în care avea loc discuția purtată de Solon cu sacerdotul egiptean, corespunde cu situația în care se afla Atlantida înainte de cataclismul acvatic. Jocul ne-identicalui

² Χώρα gr. ant. – spațiu, loc, ținut, așezare; traducerea însă nu denotă întru totul sensul platonice al termenului.

³ imitație – acest concept determină planul ontologic cu o direcționare spre inteligibil, în studiul de față se va referi la procesul asemănării.

devastează unitatea care leagă polisul de pământ, pierderea acesteia duce la scufundarea în apă și respectiv dispariție. Pe parcursul acelor nouă mii de ani de istorie polisul atenian a fost dat dispariției de o mulțime de ori și din această cauză grecii nu-și aduc aminte mai nimic de la fondare până în prezent. Proto-Atena, ideală și identică cu sine, se echivalează cun mit care se actualizează odată ce se referă la khôra, care conține o memorie de esență inteligibilă.

Socrate compară forma de organizare a statului ideal cu o imagine a unor animale nobile reprezentate fie pe un tablou, fie pe viu, însă care sunt nemișcate. Cei cărora le revine să devină „mișcătorii” acestor animale sunt Timaios, Critias și Hermocrate, deoarece aceștia sunt fii ai polisului, ba mai mult ca atât tinerii prieteni a lui Socrate participă direct la viața politică a statului. Precum se vede, polisul terestru anunță un decalc pentru o cosmologie abisală. Virgil Ciomoș stabilește o legătură de similitudine și continuitate între „pământ și cer, apoi între cer și panteon... urmează că, oricât de „terestră” ar fi tema cetății ideale, ea trebuie să ne trimită la un arhetip cu valoare omonimă – discernabil în partea a doua a lui Timeu – și în acest fel la idealitatea însăși”[4].

Atunci, care este rolul și unde își găsește locul în acest discurs Socrate? Jacques Derrida explică poziția lui Socrate printr-o suprapunere a termenului *khôra* (*chora* în transcripția lui Derrida), care nu aparține nici genului unic al *eidōs*-ului și nici genului mimetic al imaginilor (copiilor) *eidōs*-ului. Aflarea poziției factuale a lui Socrate concludă o construcție preliminară pentru receptacol. Ironia cu care se tratează îl exclude din rândurile poezilor legați de loc, care pot descrie și imita doar împrejurările în care au crescut, și din tagma sofștilor, care nu au un loc anume al lor și care rătăcesc din cetate în cetate. Într-o manieră cu *khôra* Socrate se sustrage oricărei polarități, hibridizând locul și nelocul.

Ocurența în care rezidă dislocarea lui Socrate se descoperă la limita sau, mai bine zis, la frontiera cetății. Această poziție din afară și din înăuntru cetății îl angajează pe Socrate într-o imparțialitate și totodată într-un punct din care se văd toate lucrurile cu putință. Apropiindu-se mai mult de statutul vameșilor sau paznicilor cetății, care la fel nu-și găsesc locul pentru că nu pot exista într-un loc fără loc, adică la frontieră, la *conturul* cetății. În acest context, destinul filosofului nu este nici în interiorul cetății și nici în exteriorul ei. A-topicul și chiar u-topicul Socrate întocmește posibilitatea de a da o claritate lucrurilor din cetate delimitându-le (trasându-le un contur analog cu conturul – frontieră a cetății) și apoi identificându-le.

Procedeeul *tăcut*, pe care îl inițiază Socrate și prin care participă la acest dialog, schițează o manieră cu totul deosebită de a se situa în locul tinerilor săi interlocutori ca mai apoi să-i facă limpezi de a descoperi adevărul. Socrate nu vine cu un adevăr pregătit din timp pentru a genera premise necesare cu scopul de a dezvălui inteligibilul, ci produce împrejurări prielnice ce predispon o minte tânără și ageră individual să ajungă la mult râvnitul adevăr. Socrate devine un receptacol, deoarece discursul adresat receptivității sale primitoare îl dispune să accepte fără echivoc meditațiile prietenilor săi. Paralela dintre Socrate și *khôra* este evidentă; ambele structuri se intersectează în disponibilitatea de a primi, de a imprima, de a face posibil să nască, de a moși. Or Socrate nu e totuna cu *khôra*, dar el se apropie cel mai mult de ea. Astfel, dacă *khôra* ar fi capabilă să existe ca și cineva, atunci ar fi existat în ființa lui Socrate. Deci, pe

parcursul lucrării va asculta atent discursul lui Timaios fără a invoca vreun da/nu ori vreun sau/sau.

Să ne întoarcem la diferența ontologică dintre *a fi* și *a exista*. Dacă vom adopta poziția khôrică a lui Socrate lucrurilor sensibile, atunci vom remarcă că ele sunt în receptacul și nu în sine, ne la locul lor, adică vor *ek-sista* în afara identității orientându-se către ea printr-o forță a devenirii. Analogonul acestei desprinderi de identitate se întâmplă și în cazul dialogului, atunci când cuvântul lansat este prins de receptor. Cuvântul localizat în alt cineva/ceva își va *uita* o parte din sens (identitate) și va căuta să umple lipsa de sens. Poate din această cauza rătăcitorii navigatori greci (ex. Odiseea și Iliada) nu-și pot reține în memorie germele originilor sale, contrabalansând cu egiptenii sedentari care se regăsesc într-un loc.

Contextul în care are loc cosmogonia lui Platon scoate în evidență conceptul khôra, care a creat, la rândul său, prilejul de noi studii și interpretări. Proiectul demiurgic la care se referă Platon este fixat pe o structură mimetică, în care procedură apariției se verticalizează într-un raport dintre model și copie. Însă acest raport nu este consemnat radical printr-o trece de la ideea la lucru, ci este interpătruns de mai multe relații intermediare, care în final constituie fundamentele diferenței și identității din lumea sensibilă. „Atunci am distins două forme, pe când acum trebuie să privim în lumină un al treilea gen. Pentru ce spusesem cu primul prilej, două erau de ajuns: o formă postulată ca model, inteligibilă și existând veșnic în identitate cu sine; a doua, o copie a modelului, supusă devenirii și vizibilă. Dar pe atunci nu am distins și o a treia, socotind că primele două sânt suficiente. Acuma însă, după cât se pare, raționamentul ne obligă să dezvăluim și să vorbim despre o a treia formă, dificilă și obscură. Dar ce rost anume trebuie să presupunem că are ea potrivit naturii sale? Ei bine, mai ales acesta: ea este receptacolul oricărei devenirii fiind un fel de doică a ei” [5].

Incoercibilul concept fără de care întreaga cosmogonie platonice își pierde coerența desfășurării este *khôra*. Arhetipul facerii perfecte presupune un mediu în care geneza are loc. *Khôra* în calitate de „triton genos” ocupă un loc aparte în acest proces de relaționare verticală a ceea ce este imobil și inteligibil, adică identic cu sine, cu ceea ce este coruptibil și sensibil, adică perisabil și asemănător: „Oricum, pentru moment trebuie să reținem că există trei genuri: ceea ce devine; cea în care are loc devenirea; și modelul după a cărui asemănare ceea ce devine se naște. Într-adevăr, putem cu drept cuvânt compara receptacolul cu o mamă, modelul cu un tată, iar natura intermediară dintre ele cu vlăstarul lor” [6].

Platon explică termenul *khôra* comparându-l cu doica și cu mama, apelând la sarcina de a primi și de a purta, de a fi receptacul, în care lucrurile devin. *Khôra* reprezintă termenul mediu al facerii și, datorită acestui fapt, atunci când se încearcă a construi o definiție epistemică pentru acest concept, se interpun mai multe obstacole de un caracter aporetic. Cu toate acestea s-a insistat a se opri la accepțiunea topologică a termenului.

Într-adevăr, Platon folosește mai multe cuvinte cu sensul spațiului atunci când invocă *khôra*. Mai mulți autori, printre care Eduard Zeller și Léon Robin [7], acceptă rudenția întinderii carteziene cu *khôra*, în virtutea faptului că ea este nominalizată ca loc, sediu, așezare. Însă acest loc are un caracter indefinit, incorporeal, care se adopta mai mult ca un preambul spațiului. Martin Heidegger conchide că grecii nu au un cuvânt anume pentru spațiu, deoarece ei descriu spațialitatea pe baza locului (topos), care

este sesizat prin *khôra* cu sensul ceea-ce-este-ocupat-cu- ceea-ce-se-află-aici, și nu a întinderii cu atributele sale omogene [8]. Materia pură a lui Aristotel se încadrează în parametrii conceptuali ai receptacolului, care e incorporeal, dar care primește tocmai toate corpurile. Alți autori găsesc corespondența dintre *khôra* și vidul atomiștilor sau *apeiron*-ului din „Philebos”, de asemenea, se găsesc dovezi etimologice a provenienței *khôrei* de la *khaos*, care exprimă o deschidere. Astfel, putem conchide că *khôra* este o entitate premergătoare spațialității, deși este posedată și de sensul de „țară”, „regiune”, „ținut”.

Însă, așezată înaintea tuturor lucrurilor, ea nu reprezintă fundamentul unei materii prime care precedă ulterior lucrurile concepute din această cauză materială. E un tărâm al demiurgului, care nu poate fi controlat de rațiune. Petru avea o argumentare mai amplă, Platon distinge exemplul aurului: „Să ne închipuim că cineva ar modela din aur toate figurile cu puțință și în același timp ar remodela fiecare figură într-o alta, fără încetare. Dacă acestui om i-ai arăta cu mâna una dintre figuri și l-ai întreba ce anume este, cel mai neîndoielnic și adevărat răspuns pe care l-ar putea da ar fi că este aur. Iar despre triunghi sau oricare dintre celelalte figuri câte se modelează în aurul acela să nu spună niciodată „acesta”, ca și când ar avea existență, pentru că ele se schimbă chiar în timpul în care li se postulează existența. Să ne mulțumim că ele sunt susceptibile de a fi desemnate, fără a greși prea mult, prin „ceva ce este de un anume fel”. Ceva similar trebuie spus și despre natura care primește toate corpurile.” [9], adică *khôra*. Francis M. Cornford consideră că această comparație nu este una reușită, fiindcă receptacolul, având un caracter indeterminat din punct de vedere material, nu poate menține dovada că lucrurile sunt alcătuite din substanța receptacolului deopotrivă lucrurilor care sunt făcute și sunt din aur. Receptacolul nu poate avea o formă anumită sau substanța anume care ar constitui multiplicitate sensibilă. Momentul aporetic al receptacolului va interoga identicul și diferitul printr-un „ce este un lucru de fiecare dată?” Iar răspunsul nu se va lăsa mult așteptat și va fi inspirat din dialectica preschimbărilor acelor patru elemente (apă, aer, pământ, foc) din care apar lucrurile în lumea sensibilă. Identicul se întrevide în mișcarea (dialectică) circulară a firmamentului care redresează către esență, fiind identic cu sine.

Pe lângă demersul mimetic, cosmogonia platonice distinge un alt procedeu, contiguu cu asemănarea, care corespunde timpului circular unde redundanța este termenul central – repetarea. În așa fel, repetarea sporește apropierea de identic. Parcurgând ascensiunea gradualității, repetarea sporește revenirea într-un sine original al lucrurilor. Prin urmare, Platon afirmă că: „De fapt ceea ce numim „foc” este ceea ce este tot timpul de un anume fel; și așa trebuie să facem cu orice lucru supus devenirii” [10].

În așa fel vizualizarea lumii din unghiul sensibilului nu e o simplă imitare, mima-re sau copiere exactă a modelului exemplar, ci o expresie arhetipală de diversificare și individualizare. Ultima este obținută în cadrul receptacolului: „Numai când ne referim la acel ceva în care veșnic toate, prinzând ființa acolo, se arată și apoi iarăși pier, ne putem folosi de cuvinte ca „acesta” și „acela” [9]. *Khôra* expulzează elementul „identific” în procesul trecerii de la inteligibil la vizibil și astfel deviază apariția unui obiect într-o entitate care se aseamănă cu originalul.

Jacques Derrida, referindu-se la *khôra*, enunță ieșirea acesteia de sub tutela logicii binare, noncontradicției și excluziunii. Rămâne să-i accentuăm, deci, capacitatea

participativă atât la specia modelului, cât și la specia vizibilă care e supusă mișcării. Corespondența lucrurilor din realitatea sensibilă cu inteligibilele raționale nu se reflectă exact în receptacolul, în care are loc metamorfoza lui *este* în *există*. Momentul deschiderii ne dezvăluie „în mod implicit că din punct de vedere ontic, orice lucru există, ce-i drept într-un loc, dar că din punct de vedere ontologic, el este întotdeauna ne-la-locul-lui”[11].

De asemenea, *khôra* nu este reprezentată de o formă, deoarece ea primește în sine toate formele și din această cauză este în afara oricărei forme, fiind situată undeva între sensibil și inteligibil. Predeterminantul *khôra* nu este aflat nici măcar de un loc (spațiu) anume datorită nimicului aporetic din ea, iar locul nimicului este nicăieri, adică *ou-topon*. Admisibil pentru *khôra* este ideea de receptacol. În „Timaios”, *khôra* se regăsește în rândurile paznicilor polisului ideal relatat de Socrate. Paznicii, în care este urmărită *khôra*, nu se găsesc nici în polis și nici în afara lui, ci la limita locului, la „conturul” (granița) ca să poată apăra polisul.

În așa fel *khôra* va defini lucrurile sensibile prin diferențiere, iar însoțită de mișcare (și respectiv timp) va procesualiza asemănarea cu finalitatea identificării. Poziția discursivă pe care o preia ironic Socrate îl expune în aceeași structură cu receptacolul. Trăsând limita rațională a dialogului, Socrate va fi cel care va primi cu smerenie și ironie cuvintele rostite de Timaios și Critias. Paradigma socratică a dialogului este rezumată de conceptul *khôra*, care nu există, ci este împreună cu timpul, edificând astfel o delimitare și multiplicare al domeniului sensibil. Arta maieutică e la fel de încâpătoare ca și *khôra*.

Mimesisul se dezvoltă conform unei asemănări pretinse cu inteligibilul. Reperul optim se declină într-un soi de perfecțiune ultimă a ideii platonice. Asemănarea garantează un demers gradual spre un imuabil. Cu certitudine putem vorbi doar despre niște orientări cu un număr indefinit de implicații, deoarece structura asemănării este compusă așa încât să atragă sub antecedentul ei cât mai mulți semnificanți care ar trimite spre un inteligibil.

Referentul (semnificatul), la rândul său, poate să depășească limitele materiale ale realității și să se fundamenteze pe o abstracțiune. În acest sens, asemănarea se prezintă ca un tip de mediere dintre conștiință și realitate, astfel apropiind-o de fundamentele ei. Asemănarea se atribuie asupra realităților cunoscute și totodată asupra instrumentelor de cunoaștere a acestora. În așa fel, asemănarea devine o metodă de cunoaștere cu pretinse efecte scontate.

Ascensiunea graduală a asemănării către un proto-referent exprimă viziunea anti-chității greco-romane. Accepțiunea contemporană a conceptului *khôra* vizează o identificare printr-un semnificant fără semnificat. *Khôra* semnifică locul de diferențiere și diversificare, reprezentând pura diferență a lucrurilor. Decentralizarea și refuzul la orice tip de referențial transcendent cuprinde existența într-un text de autosemnificare în care se prevede actualitatea termenului *khôra*. Conceptul *khôra* este actual și în contemporaneitate, datorită jocului divergent al identității pe care îl răsfrânge asupra individului semnificant. Conștiința faptului că identitatea nu mai este tutelată de o paradigmă totalitară construiește criteriile libertății de coordonare de a propriei identități prin jocul diferenței și asemănării prilejuit de anticul concept *khôra*. Se poate de considerat că asemănarea își pierde valoarea odată ce se refuză la referentul

semnificat, cu toate acestea jocul autosemnificării se bazează nu doar pe diferență, dar și pe asemănare. În așa fel, identitatea nu mai are nevoie de discursul autoritar al unui model exemplar. În acest context, asemănarea va merge într-un pas cu diferența pentru stabilirea regulilor de găsim a identității.

BIBLIORAFIE

1. Platon, *Opere. Timaios, Vol. VII.* – Ed. Științifică, București 1993, p. 134, [20 e].
2. Platon, Op. cit., p. 136, [22 b – 22 c].
3. Ямпольский М., Платон: мимесис и хора, Ткач и визионер. Очерки истории репрезентации, или О материальном и идеальном в культуре // Новое литературное обозрение, 2007, p. 39-44, 170-172 – <http://ec-dejavu.ru/h/Hora-2.html> – accesat 15.07.2010.
4. Ciomoș Virgil, *Timp și Eternitate.* – Ed. Paideia, București, 1998, p.86.
5. Platon, Op. cit., p. 163, [48 e – 49 a].
6. Ibidem, p. 165, [50 d].
7. Ciomoș Virgil, Op. cit., p 85.
8. Heidegger Martin, *An Introduction to Metaphysics.* – Ed. Yale University Press, 2000.
9. Platon, Op. cit., p. 165, [50 b].
10. Ibidem, p.164 [49 e].
11. Ibidem, p. 164, [50 a].
12. Virgil Ciomoș, Op. cit., p. 86.